

Meditator :

Hitler 25 pontja

3.

10. „Minden állampolgár első kötelessége a szellemi, vagy anyagi alkotás. Egyesek tevékenysége nem irányulhat az összeség ellen, hanem mindenki javára az Egész keretei közt kell, hogy foly-lyon“.

Ez a pont nagyon szépen hangzik, ha azonban közelebbről vizsgáljuk azt kell látnunk, hogy itt tulajdonképpen nincs is semmi újdonságról szó. Hiszen minden államrend azt akarja elérni, hogy egyesek tevékenysége ne irányulhasson a többiek ellen. Elméletben ez a pont mindenütt él, csak természetesen nagyon sok esetben elmélet is marad. Nehezen hihető, hogy egyszerre más lenne a helyzet Németországban. Nem ad feleletet arra a program, s Rosenberg kommentárja sem említi, hogy mi történik abban az esetben, ha valaki nem tesz semmit se abban az irányban, hogy öröklött javait gyarapítsa. Ebben az esetben ugyanis nem igen lehet arról beszélni, hogy a szerencsés örökös *munkájával* alkotott volna. Mindaddig tehát, amíg az örökösödés intézménye fennáll, csak mint szép és megszívlelendő etikai tanács áll meg a nemzeti szocialista program tizedik pontja.

Még egy kérdés vetődik fel ennél a pontnál. Ki állapítja meg, hogy melyik munka irányul az összeség ellen, melyik lépi túl a nagy egész kereteit? Nem olvastam még semmilyen törvényről, mely magában foglalta volna a munkának új értékelését. Pedig ha a munka értékelése nem szilárd keretek között történik, akkor ez a pont nagyon veszélyes lehet. Valakinek a munkásságára esetleg egyik napról a másikra ki lehet sütni, hogy eddig ugyan helyes irányban haladt, most azonban már vét a köz érdekei ellen. Esetleg kiderül az is, hogy valaki, akiről azt hitték hogy munkája hosszú időn keresztül megengedhető volt, nem az. Mi történik az ilyen törvényellenes munka gyümölcseivel? Vajjon megengedhető-e az, hogy aki ilyen módon jutott vagyonhoz, azt megtarthassa? Az ilyesminek a megállapítása nagyon nehéz, azonfelül pedig ha mindenkinek alkotni kell s a nemzeti szocializmus nem ismer elvileg semmi különbséget munka és munka között, akkor csak a munka elvégzőjének személye lehet az, akihez a munka értékelése igazodik. Hogy ez nem helyes és veszélyes, azt nem igen kell hangsúlyozni. Nem valószínű

azonban, hogy ez a pont ilyen konkrét alakot öltjön. Mint etikai posztulátum pedig olyan, amelyet nyugodtan el lehet fogadni. Olyan kérdés ez, amelynél ítéletet nem lehet mondani, hanem meg kell várni, hogy idővel hova fejlődik a dolog.

11. „A munka és fáradtság nélküli jövedelem megszüntetése, a kamatrabzsolgaság megtörése“.

A nemzeti szocializmus programja szerint a legtöbb állam néhány-száz bankár kezében van, akik az államoknak kölcsönöket nyújtottak. Mivel pedig a kamatokat végeredményben az adózók fizetik, ezek a bankároknak valósággal jobbágysai lettek. Hogy ezen az állapoton segíteni lehessen, azonnal államosítani kell, illetve ki kell sajátítani azokat a bankokat, amelyek szolgaságban tartják a népet. Hogy ennek a pontnak erősen antiszemita jellege van, azt nem is kell hangsúlyozni. Kérdés azonban, hogy ha meg is szüntetik Németországban az összes olyan bankokat, amelyek zsidó kezben vannak — megszűnik-e ezáltal a kamatrabzsolgaság? Nem valószínű, mivel a kereskedelmi forgalom hitel nélkül nem élhet. Németország ipara számára nyersanyagokat hoz be. Az amerikai kereskedő pedig nem fog kamat nélkül kölcsönt adni. S az sem valószínű, hogy a külföldi adósságokra mostanában behozott moratóriumot a hitelezők összetett kézzel nézik. Nem lehetetlen, hogy olyan retorziókat von maga után Németországnak ez a lépése, amely nagyon meg fogja károsítani a német exportot. Tegyük fel azonban, hogy Németország egyszerűen nem fizeti a külföldi kölcsöneit. Megszűnik-e ebben az esetben a kamatrabzsolgaság? Ekkor sem szűnik meg, mert hiszen ugyanezen fogalom alá esik a belső hitelélet is. Eppen emiatt akarják a zsidó bankokat államosítani. Bankforgalom nélkül ma egy ország nagyon nehezen képzelhető el. Abban az esetben pedig ha kivétel nélkül minden bankot államosítanak, nagyon könnyen előfordulhat az, hogy a hitelélet elveszíti azt a ruganyosságot, amelyre pedig szükség van, amelyet az egyéni kezdeményezés biztosít: egyedül — s amelyet a legszebb program se tud helyettesíteni. — Végül: a munka és fáradtság nélküli jövedelmet teljesen csak ott lehet kiküszöbölni, ahol az örökösödés intézménye megszűnik. A nemzeti szocializmus a magántulajdon elvét tiszteli, az örökösödés intézményét is megtartotta, így tehát egyoldalúan lehet ezt a pontot megvalósítani.

12. „Tekintettel arra a mérhetetlen áldozatra, amit a háború vérben és javakban a néptől megkövetel, a háború általi személyes meggazdagodást, a nép ellen elkövetett bűnténynek kell minősíteni. Ezért a hadinyerések maradéktalan bevonását követeljük“.

Köztudomású dolog, hogy a világháború tartama alatt nagyon sokan szereztek vagyont a hadseregszállításból, főleg azért, mert silány árúkat adtak el. Természetes, hogy ez aljas dolog volt. Nyérzskedni akkor, amikor a másik szenved és vérzik! Ezért ezt a pontot mindenki alá fogja írni. Azonban ezt a pontot a háború befejezése után tizennégy évvel megvalósítani nagyon nehéz. Nagy

igazságtalanságokat lehetetlen lenne elkerülni. Különben maga Rosenberg is elismeri a kommentárban azt, hogy azóta a „tőke sok kézen ment át” s hogy a „viszonyok megváltoztak”.

13. „Követeljük a trösztök államosítását”.

Itt csak egyetlen megjegyzést tesztek: Javul-e a kisember helyzete, ha a tröszt helyébe az állam lép? Kétségtelen, hogy azokat a trösztöket és kartelleket, amelyek károsan működnek, le kell törni. Módot kellene találni, hogy egyes csoportok ne használhassák ki a fogyasztóközönséget. Ez talán hathatósabb segítség lenne, mint az államosítás, amely esetben könnyen előfordulhatna az, hogy a fogyasztó csőbőrből vödörbe jut. A modern államnak oly nagyok a szükségletei, hogy kénytelen gyakran alaposan igénybevenni alattvalóinak teherbíró képességét. Amikor pedig a fenti elv alapján az állam lépne a tröszt helyébe, közelfekvő az az eshetőség, hogy az állam is kihasználja helyzetét. Az egyetlen vigasz ebben az esetben az lenne, hogy a tröszt jóvádelmét nem néhány vezérigazgató élvezné, hanem az állampénztárba folya be. De még ebben az esetben is elsikkad a főcél: a kisemberek vállalatának támogatása, az egyéni kezdeményezés erősítése.

14. „Részesedést követelünk a nagyüzemek nyereségében”.

Ez a tétel nem újonság. Alapjában véve helyes is. A munkás ne legyen alkatrésze a nagyüzemnek. A vállalat, amely nagy haszonra dolgozik, ne fizesse ki alamizsna napszámmal munkásait. Az elv gyakorlati keresztülvitele azonban sok nehézségbe ütközik. Vegyünk példának egy nagy gyárat, ahol sok munkás dolgozik s ahol a szénlapátolástól kezdve a mérnöki tervezésig mindennemű munka képviselve van. Világos, hogy a mérnöknek, a szakmunkásnak nagyobb arányban kell a nyereségből részesülnie, mint a napszámosnak. Ki fogja eldönteni, hogy mekkora legyen a részesedés? Ki állapítja meg azt a minimumot, amelyet egy-egy munkásnak kapnia kell? Megjegyzendő még az is, hogy ez a minimum se lehet egyforma.

Németország ipari állam s az ipar haszna a mai viszonyok között egyáltalán nem állandó, sőt azt lehetne mondani, hogy nagyon is váltakozó. Inkább csökken ez a haszon, mint emelkedik. Ilyen körülmények között a 14-ik pontot igazságosan keresztülvinni alig lehetséges. Az elgondolás kétségtelenül helyes és ha a németek megtalálják a módját, hogy a gyakorlatban megközelítő igazságossággal keresztülvigyük, akkor azokat is elismerésre készítetik, akik nem hívei ennek a tételnek. Egyelőre nincs tudomásom azonban arról, hogy ezt a programpontot a valóságban keresztülvitték volna s ha keresztül is vitték, milyen az eredmény.

15. „Követeljük az agkori biztosítás nagyvonalú kiépítését”.

Erre sajnos nem gondolhat most Németország, mivel pénzügyi helyzete nem mondható elsőrendűnek. Honnan vegye ma elő Né-

metország azokat a hatalmas összegeket, amelyeket azon vagyontalan néprétegek tagjainak kellene kifizetni, akik miután elfogyasztották erejüket a bányában, vagy az izzó parázs előtt, minden eszközt nélkülöznek, amivel fenntarthatnák magukat?

Rosenberg kommentárja avval támasztja alá ezt a kívánalmat, hogy párhuzamot von az állami tisztviselők nyugdíja s a már említett ellátatlanoknak fizetendő segély, vagy nevezzük ezt is így, nyugdíja között. Szerinte a két eset analog. Ha a kérdést vizsgáljuk, látni fogjuk, hogy ez nincs egészen így. Az állami tisztviselők nyugdíját illetőleg több rendszer van. Az egyik szerint a fizetésbe belekalkulálják a nyugdíjat s amikor a tisztviselő nyugalomba vonul, az állampénztár kifizeti a nyugdíj esedékes összegét. A másik rendszer szerint a tisztviselő fizetéséből bizonyos összeget levonnak, illetve ezt az összeget tartozik egy alapba befizetni s a nyugalombavonuláskor ebből az alaphoz kapja a tisztviselő nyugdíját. Mind a két esetben figyelembe veszik természetesen a szolgálati időt, a második esetben azt is, hogy mennyit fizetett be a tisztviselő a nyugdíj-alapba.

Hogy lesz ez azoknál, akik nem állami tisztviselők? Aikre ez a program pont gondol, a mezőgazdasági és ipari proletáriátus tagjainál? Milyen szempontok lesznek az irányadók a nyugdíj nagyságánál? Ki fogja viselni azt a terhet, amellyel az aggkori biztosítás ilyenfajta bevezetése jár, amikor az államkincstár minden további nélkül még akkor se teheti ezt meg, ha az ország pénzügyi helyzete nagyon is erős? Ha maguknak a munkásoknak kell bizonyos összegeket egy alapba befizetni, akkor ez nem segítség, ha pedig más osztálynak kell ezt a terhet viselni, akkor osztálykülönbségek állhatnak nagyon könnyen elő, már pedig a nemzeti szocializmus főfeladataul tűzte ki az osztályok közötti harmónia megvalósítását. Ha pedig úgy oldják meg, mondjuk az ipari munkásságnál a kérdést, hogy olyan nagy részesedést biztosítanak a munkásnak az előbbi program pont szerint, a nagyüzem hasznában, hogy elviselhesse az alapba befizetendő járulék fizetését, akkor ez megint egy osztály terhére történik. Nem is beszélve arról, hogy ebben az esetben az üzemnél már veszedelmesen közelednénk az úgynevezett „Vollsozialisierung“ felé, amelyet pedig Rosenberg kommentárja mint az egyéni kezdeményezés megölőjét, (nagyon helyesen) elvet.

Mindent összegezve ez a pont is helyes elméletileg, azonban gyakorlati keresztülvitele nagyon nehéz, talán még több akadálya van, mint az előző pontnak. Mert a proletáriátus helyzete és az állami tisztviselőé, akárhogyan is erősíti a nemzeti szocialista program kommentárja — bizony egyáltalában nem azonos. A nyugdíj-kérdés csakis ott valósítható meg igazságosan, ahol a dolgozó és a dolgoztató között bizonyos *közvetlen* kapcsolat van. Például az állam és tisztviselője között, egy nagyüzem és alkalmazottai között. Mindkét esetben *közvetlenül* oldják meg a nyugdíj kérdését. A tisztviselők helyzetét pedig sok egyében kívül azért sem lehet a proletáriá-

tus ellátatlanjaival összehasonlítani, mert az állami tisztviselő olyan funkciót végez, amely közhasznú. Elvárható tehát, hogy nyugdíját az állam akár a többi polgár zsebéből fizesse. Ez ellen senki sem fog tiltakozni, mivel mindenki nagyon jól tudja, hogy a tisztviselők nélkül a közigazgatás megbénulna.

Végeredményben persze az is elképzelhető, hogy mindenki nagyon is közvetlen kapcsolatba kerül a fejlődés folyamán az állammal. A modern állam napjainkban egyre több olyan területet hódít meg, amely azelőtt kizárólagosan az egyéné volt. Azonban az is bizonyos, hogy ha ez a fejlődés a végtelenségig ilyen irányban halad, akkor egy szép napon a falansztertől se leszünk majd messze...

(Vége következik.)

Vizsgáljuk felül magunkat!

Hidat verünk... bevető sorok lapunk megindításához. Kifejti-mit akarunk, mi a célunk, hitvallást ad, irányt mutat. A cikkben különösen két szó ragadta meg képzeletemet, ami régen bennem él: a magunk felülvizsgálása. Ám vizsgáljuk felül magunkat...

Kezdjük mindjárt a dolgok közepén... Mai egész életünk, s főképen a mai délszlávországi kisebbségi magyarságunk az előítéletek rabságában tántorog és nem találja meg a kivezető, egységesítő utat.

Csőkönyösen ragaszkodik fogalmakhoz, a fogalmaknak olyan értelemadáshoz, ami nem fedi a mai élet valóságát. Makacsul hisz életformákban, megingathatlanságot tulajdonít azoknak és az igazság elől csőkönyösen elzárkozik. Ez a csőkönyös ragaszkodás előítéleteink az azonban úgy a magunk, mint társadalmi és faji helyzetünk és feladataink megítélésénél és mérlegelésénél a pusztulással határos.

Életünk állandó rohanó folyamhoz hasonlatos. Ebben a rohanásban értelmünket, érzékünket mindenfelől benyomások érik, amikről mi fogalmat alkotunk magunknak. Tanulással, egyéni tapasztalással fokról-fokra megismerjük társadalmunkat, a szellemi világ áramlatait, eszméit, fogalmat alkotunk róluk, rendszerbe foglaljuk, s ezekből az egyesített fogalmakból alakul ki politikai, erkölcsi, társadalmi nézetünk, meggyőződésünk, ebből alakul az egyén, saját magunk.

Azonban az élet, melyből meggyőződésünket veitük, nem áll meg soha, változik, új helyzetekbe kerül és így az egyes dolgokról